

Leder

Mer enn to tiår er gått siden internett ble åpnet for kommersiell bruk og World Wide Web ble lansert. Siden da har antall brukere og bruksområder vokst eksponensielt: Mer enn 2 milliarder mennesker over hele verden er i dag «på nett», og antallet er fortsatt raskt stigende. For mange oppvoksende generasjoner er et liv uten internett vanskelig å forestille seg.

At cyberspace er blitt en integrert del av «folk flests» hverdag er ingen nyhet. Ei heller at mellomfolkelige aktiviteter som pengetransaksjoner, handel, kommunikasjon og diplomati i økende grad foregår via nettet. Derimot er det en noe nyere erkjennelse at cyberspaces ekspansjon utfordrer hvordan vi tradisjonelt har tenkt om og tilnærmet oss internasjonal politikk. Gitt at ingen land kontrollerer nettet, er cyberspace å betrakte som en global allmenning. Dette har implikasjoner. Ikke bare for studiet av staters sikkerhetspolitikk, men også i en større sammenheng.

I 2011 opplyste Pentagon at USA betrakter cyberspace som et territorium sidestilt med land, hav og luftrom. «I vårt århundre er 'bits og bytes' blitt en trussel på linje med kuler og bomber», fastslo daværende viseforsvarsminister William Lynn. Media rapporterer at Kina driver cyberspionasje mot USA og det spekuleres åpent i at Stuxnet-viruset som rammet Iran i 2010 var plantet av USA for å bremse Irans atomprogram. I april i år overtok hackere for en periode kontrollen over Nord-Koreas offisielle Twitter-konto og erstattet regimets propaganda med satire. Eksemplene på cyberspaces relevans er altså mange. Samtidig er det verdt å minne om at cyberspace fremdeles er en tildels ukjent størrelse, og det er lett å dramatisere dets betydning. Fra klassikeren *War Games* (som kom allerede i 1983) til fjorårets James Bond-film *Skyfall* (2012), forteller Hollywood oss igjen og igjen at nettet er et skummelt sted.

Summen av dette tilsier at det er et akutt behov for mer systematisk kunnskap om internasjonal politikk i cyberspace. I dette nummeret av *Internasjonal Politikk* har vi derfor valgt å vie Fokusspalten til emnet. Vi vil takke *Hans-Inge Langø* og *Kristin Bergtora Sandvik* for solid innsats som gjesteredaktører, og gratulere dem med en spalte som er blitt akkurat så opplysende, mangfoldig og faglig utfordrende som vi i redaksjonen hadde håpet.

Spalten består av fem bidrag. I tillegg til gjesteredaktørenes introduksjonsbidrag gir *Hans-Inge Langø* oss en nyttig oversikt over faglitteraturen om cyberspace og sikkerhet. *Roger Johnsen* skriver om det norske forsvarrets tilnærming til trusler i cyberspace. *Kristin Bergtora Sandvik* diskurerer

internasjonal rett i cyberspace. *Kari Steen-Johnsen, Bernard Enjolras og Dag Wollebæk* tar for seg sikkerhets- og samfunnsspenninger knyttet til sosiale medier. Til sist ser *Mareile Kaufmann* på begrepet «resiliens», som betegner en metode for krisehåndtering i cyberspace.

Kommunikasjonsrevolusjonen skaper ikke bare nye arenaer og relasjoner, den endrer også de eksisterende. I utgavens første fagartikkel beholdes koplingen til nye medier, men i en mer tradisjonell tapning. *Jens Ringsmose* argumenterer i sin artikkel *Den medie-militære relation mellem kontinuitet og nybrud* for at avhengighetsforholdet mellom militæret og media i den vestlige verden er vesentlig endret. Ringsmose påpeker at nye konfliktformer og en forandret medieøkologi har svekket den gjensidige avhengigheten mellom media og militæret. Nye konflikter har endret både militærets virkemåte og mediernes tilgang til nyhetsstoff. Ikke minst bidrar internettbaserte medier til at de to institusjonene i større grad enn før klarer seg uten hverandre.

Rasmus Reinvang ser nærmere på moteakronymet BRIKS. Han spør om BRIKS – en fellesbetegnelse for Brasil, Russland, India, Kina og Sør-Afrika – først og fremst er av symbolsk verdi, eller om den betegner et samarbeid av reell politisk betydning. På den ene siden er BRIKS-landene svært forskjellige og har mange motstridende interesser, noe som svekker gruppens slagkraft. Samtidig finnes det flere eksempler på at BRIKS-landene koordinerer sine posisjoner for deretter å øve mer innflytelse på den internasjonale arena. Reinvang konkluderer med at Kina sitter med nøkkelen til BRIKS-gruppens relevans i årene som kommer.

I utgavens siste fagartikkel skriver *Andreas Øien Stensland* om FNs humanitære organ OCHA og det symboltunge begrepet «beskyttelse av sivile». Stensland beskriver hvordan OCHA har lyktes med å ta eierskap over denne agendaen og bli en premissleverandør for diskusjonen om humanitær politikk i FNs sikkerhetsråd. Samtidig – og paradoksalt nok – observerer Stensland at OCHAs autoritet overfor de humanitære organisasjonene er blitt svekket i den samme prosessen. Konklusjonen hans er derfor at begrepet «autoritet» alltid må forstås relasjonelt – det som gir autoritet i forholdet til en aktør, gir ikke nødvendigvis autoritet i forholdet til andre aktører.

God lesning,

Kristin Haugevik og Halvard Leira, redaktører
Morten S. Andersen, bokredaktør